

2005 M. VOKIEČIŲ KALBOS VALSTYBINIO BRANDOS EGZAMINO REZULTATŲ KOKYBINĖ ANALIZĖ

R. Brazauskienė, V. Katinienė

KOKYBINĖS ANALIZĖS TIKSLAI, UŽDAVINIAI, ŠALTINIAI

Vokiečių kalbos valstybinio brandos egzamino kokybinės analizės *tikslai*:

- nustatyti mokinių komunikavimo vokiečių kalba gebėjimų kokybę;
- padėti mokiniams ir mokytojams suvokti valstybinio vokiečių kalbos brandos egzamino tikslą, turinį ir užduoties pobūdį; tikrinamų gebėjimų pobūdį ir būtinumą tuos gebėjimus ugdyti(s) taikant tinkamus mokymo(si) metodus ir parenkant tinkamą ugdymo turinį;
- pateikti rekomendacijas ugdymo procesui tobulinti akcentuojant:
 - gebėjimus, kuriems ugdyti reikia skirti daugiau dėmesio;
 - kalbinės veiklos rūšis;
 - teksto supratimo ir kūrimo strategijas;
 - užduočių atlikimo technikas.

Kokybinės analizės *uždaviniai*:

- įvardyti ir aptarti kalbinės kompetencijos ugdymo sričių esminius gebėjimus, kurie buvo tikrinami egzamino užduotimi;
- nurodyti užduočių tipą;
- pateikti detalią egzamino rezultatų analizę, nurodyti mokinių išsiugdytus ir trūkstamus gebėjimus iliustruojant juos pavyzdžiais su komentarais;
- išskirti ir išanalizuoti mokinių padarytas tipines klaidas, pateikti jų pavyzdžių ir nustatyti klaidų priežastis;
- padaryti išvadas ir pateikti rekomendacijas mokiniams, mokytojams, testų bei egzaminų programos rengėjams.

Kokybinės analizės *šaltiniai*:

- 2004 ir 2005 metų brandos egzaminų programa. Užsienio kalba. Anglų, prancūzų, rusų, vokiečių. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, Nacionalinis egzaminų centras, 2003.
- Mokinių, 2005 metais laikusių vokiečių kalbos valstybinį brandos egzaminą, darbai:
 - 200 mokinių darbų, išanalizuotų vertinimo metu;
 - 200 atsitiktinai parinktų mokinių darbų, išanalizuotų 2005 metų rugsėjo–spalio mėn.
- Statistinė ir kokybinė 2004 metų valstybinio vokiečių kalbos brandos egzamino užduočių analizė.
- Statistinė 2005 metų valstybinio vokiečių kalbos brandos egzamino užduočių analizė.

Visi kokybinėje analizėje pateikti mokinių atsakymų pavyzdžiai yra autentiški (klaidos netaisytos).

PATARIMAI ANALIZĖS SKAITYTOJAMS

Nors užsienio kalbos brandos egzamino programa nesikeitė, vis dėlto reikėtų ją panagrinėti prieš susipažįstant su kokybinės analizės tekstu, nes programoje yra suformuluoti reikalavimai egzaminu tikrinamoms žinioms ir gebėjimams. Primename, kad valstybinio vokiečių kalbos brandos egzaminu tikrinami klausymo, skaitymo, rašymo ir kalbos vartojimo srityse pasireiškiantys gebėjimai: suprasti ir

analizuoti sakininius ir rašytinius tekstus; kurti rašytinį tekstą (rašyti rašinį); vartoti pagrindines kalbos formas ir struktūras bei žodyną. Valstybinio vokiečių kalbos brandos egzamino kokybinėje analizėje atskirai aptariamos visos egzamino užduoties dalys, analizuojami mokinių parodyti gebėjimai, pateikiama gerų darbų pavyzdžių, išskiriamos tipinės klaidos ir bandoma nustatyti jų priežastis. Vokiečių kalbos mokytojai, mokiniai ir testų rengėjai galės pasitikrinti, kokių tipų užduotys buvo tinkamiausios, kokius gebėjimus reikia labiau ugdyti, kokiomis užduotimis geriausiai patikrinami vokiečių kalbos gebėjimai. Vokiečių kalbos mokytojai galės aptarti kokybinę analizę metodinėse tarybose, supažindinti su ja mokinius ir kartu išanalizuoti problemiškus atvejus, skirti daugiau dėmesio trūkstamiems gebėjimams ugdyti. Mokiniais valstybinio vokiečių kalbos brandos egzamino kokybinė analizė gali padėti kryptingiau ruoštis brandos egzaminui, tačiau reikėtų akcentuoti tai, kad negalima apsiriboti vien tik praėjusio brandos egzamino užduotimis, nes 2006 m. šiek tiek keičiasi užsienio kalbos egzamino programa, be to, konkrečių metų egzamino užduotis ne visada apima visus programoje nurodytus tipus. Egzamino darbų vertintojai ir testų rengėjai galės padaryti išvadas, kokiais aspektais užduotį reikia tobulinti arba keisti.

TIKRINAMŲ GEBĖJIMŲ APIBŪDINIMAS

Vokiečių kalbos valstybinio brandos egzaminu tikrinami:

- klausomo ir skaitomo teksto supratimo gebėjimai;
- kalbos vartojimo gebėjimai;
- rašytinio teksto kūrimo gebėjimai.

Klausymo ir skaitymo objektas yra sakininė arba rašytinė kalba. Skiriami trys sakininio ir rašytinio teksto supratimo būdai: *globalusis*, *selektyvusis*, *detalusis*.

Globalusis teksto supratimas – tai gebėjimas išgirsti arba rasti tekste atraminius žodžius ir tuo pagrindu nustatyti teksto temą ir pagrindinę informaciją.

Selektyvusis (atrenkamasis, dalinis) teksto supratimas – tai gebėjimas išgirsti arba rasti tekste reikiamą informaciją pagal nuo klausančiojo ar skaitančiojo poreikius arba užduoties tikslą.

Detalusis teksto supratimas – tai gebėjimas suprasti faktinę teksto informaciją ir nustatyti formaliąją teksto struktūrą, išskirti pagrindinę ir papildomą informaciją, rasti naują informaciją, sujungti ir apibendrinti detales, nustatyti pagrindinę mintį ar informaciją, išreikštą netiesiogiai. Prie detaliojo teksto supratimo priskiriamas ir kalbos tikslo supratimas bei nustatymas, teksto informacijos vertinimas, autoriaus požiūrio, nuostatos, potekstės supratimas.

Tikrinami šie kalbos vartojimo gebėjimai:

- gebėjimas vartoti leksinius vienetus konkrečiuose kontekstuose ir situacijose;
- gebėjimas taisyklingai vartoti gramatines formas, atsižvelgiant į kontekstą ir situaciją;
- gebėjimas vartoti paprastus ir sudėtinius sakinius, suvokiant jų struktūrą nurodytuose kontekstuose ir situacijose.

Kalbos vartojimo testas netiesiogiai tikrina ir mokinių komunikacinę kompetenciją, nes taisyklingas leksikos, kalbos formų ir struktūrų vartojimas yra viena iš prielaidų komunikaciniam tikslui pasiekti.

Rašytinio teksto kūrimo gebėjimai – tai gebėjimai perduoti raštu užsienio kalba informaciją (faktus, mintis, nuomonę, jausmus ir kt.) priklausomai nuo komunikacinės situacijos. Rašytinio teksto kūrimo gebėjimai yra sudėtingi ir daugialypiai produkavimo ir interakcijos gebėjimai. Kuriant rašytinį tekstą, reikia gebėti:

- kurti įvairių tipų tekstus;
- pasirinkti kalbos raiškos priemones, atitinkančias užduoties turinį ir rašymo tikslą;
- parinkti tinkamą teksto formą pagal pateiktą užduotį;
- logiškai ir nuosekliai išdėstyti užduotį atitinkantį turinį;
- rašyti laikantis grafikos, rašybos, skyrybos bei gramatikos normų.

Rašytinio teksto kūrimo gebėjimai tikrinami kompleksiskai. Sudaromos vertinimo lentelės kiekvienai konkrečiai rašymo užduočiai įvertinti. Kiekvienoje egzamino rašymo užduotyje vertinama:

- kaip kuriamas tekstas atitinka užduotį (situaciją, temą);

- teksto išsamumas (turinio kriterijus);
- žodyno vartojimas ir parinkimas turtingumo požiūriu;
- žodyno (leksikos) vartojimas ir parinkimas taisyklingumo požiūriu;
- kalbos raiškos priemonių taikymas konkrečiam adresatui ir situacijai;
- teksto struktūra, dėstymo logiškumas ir nuoseklumas, rišlumas;
- gramatinis taisyklingumas, rašyba ir skyryba.

2005 M. VOKIEČIŲ KALBOS VALSTYBINIO BRANDOS EGZAMINO UŽDUOČIŲ TIPAI

Uždarojo tipo užduotys:

- klausymo testo 1–3 klausimai – pažymėti teisingą atsakymą iš trijų pateiktų;
- klausymo testo 4–9 klausimai – užpildyti lentelę išskiriant ir suskirstant informaciją;
- klausymo testo 10–15 klausimai – pažymėti teksto turinį atitinkančius ir neatitinkančius teiginius (taip/ne);
- skaitymo testo 23–27 klausimai – pažymėti teisingą atsakymą siejant teksto dalis su pateiktomis jų antraštėmis;
- skaitymo testo 28–36 klausimai – išrinkti ir pažymėti teisingą atsakymą iš keleto pateiktų;
- skaitymo testo 37–47 klausimai – įrašyti į rišlų tekstą praleistus žodžius ar žodžių junginius, parenkant tinkamus iš keleto pateiktų.

Atvirojo ir pusiau atviro tipo užduotys:

- klausymo testo 16–22 klausimai – išklausius tekstą įrašyti į teksto santrauką praleistus žodžius;
- kalbos vartojimo testo 48 ir 49 klausimai – įrašyti tinkamą duoto žodžio ar žodžių junginio formą ar vedinį į laisvus tarpus rišliame trumpame dialoge;
- kalbos vartojimo testo 50–54 klausimai – įrašyti tinkamą duoto veiksmažodžio gramatinę formą (laiką) į laisvus tarpus rišliame tekste;
- kalbos vartojimo testo 55–58 klausimai – transformuoti sakinius;
- kalbos vartojimo testo 59 klausimas – užbaigti sakinį;
- rašymo testas – parašyti rašinį, pasirinkus vieną iš dviejų pateiktų temų.

Apžvelgę vokiečių kalbos valstybinio brandos egzamino užduočių tipus matome, kad egzamino užduotis parengta laikantis užsienio kalbos brandos egzaminų programos reikalavimų; ja galima patikrinti platų gebėjimų spektrą. 2005 m. skaitymo teste nebuvo atvirojo tipo užduočių, tačiau 2006 metų užsienio kalbos brandos egzamino programa numato ne mažiau kaip 30 proc. atvirojo tipo užduočių.

MOKINIŲ ATSAKYMŲ ANALIZĖ

Valstybinio vokiečių kalbos brandos egzamino užduotį sudaro keturios dalys:

- klausymo testas;
- skaitymo testas;
- kalbos vartojimo testas;
- rašymo testas.

Visos keturios užduoties dalys yra lygiavertės, už kiekvieną daugiausia galima surinkti 25 taškus.

KLAUSYMO TESTO REZULTATŲ ANALIZĖ

Testo formatas

Klausymo testas susideda iš trijų dalių. Pirmąją testo dalį sudaro įrašyti trys trumpi tekstai ir sakinio teksto supratimo užduotys. Antrąją testo dalį sudaro įrašyti du tekstai ir tekstų supratimą tikrinančios užduotys. Trečiąją testo dalį sudaro vienas įrašytas tekstas ir jo supratimą tikrinanti užduotis.

Tekstų trukmė

Klausymo testo trukmė – 25 minutės. Visų tekstų klausomasi po du kartus.

Klausimų ir taškų skaičius

Klausymo teste yra 22 klausimai. Pirmoje dalyje yra trys klausimai, už kiekvieną teisingą atsakymą skiriami 2 taškai (iš viso 6 taškai). Antroje ir trečioje dalyje yra 19 klausimų, kurių teisingas atsakymas vertinamas 1 tašku. Taigi maksimalus taškų skaičius – 25.

Tekstų tipai ir žanrai

Pirmi trys tekstai – radijo žinios.

Ketvirtas tekstas – orų prognozė ateinančiai savaitei.

Penktas tekstas – pokalbis.

Šeštas tekstas – pokalbis.

Tekstų pobūdis

Tekstai autentiški, įrašyti gimtakalbių, kalba bendrinė, tempas normalus.

Tikrinami gebėjimai

Suprasti esminę sakinio teksto informaciją, pagrindines mintis (globalusis teksto supratimas) – 1–3 klausimai.

Atrinkti ir suskirstyti informaciją – 4–9 klausimai.

Suprasti detales – 10–22 klausimai.

Tekstų temos

Klausymo tekstai atitinka užsienio kalbos brandos egzaminų programoje numatytas temas:

- komunikacinės informacinės priemonės;
- ekologinės problemos;
- įdomus atsitikimas mieste;
- orų prognozė;
- atostogų planavimas;
- kelionė.

Užduočių tipai

Parinkti ir pažymėti teisingą atsakymą iš trijų pateiktų (1–3 klausimai).

Užpildyti lentelę atrenkant ir suskirstant informaciją (4–9 klausimai).

Išgirsti ir pažymėti teksto turinį atitinkančius ir neatitinkančius teiginius (taip/ne) – 10–15 klausimai.

Įrašyti į teksto santrauką praleistus žodžius – 16–22 klausimai.

Pirmoji klausymo testo dalis

Pirmoji klausymo gebėjimų tikrinimo užduotis (Text 1)

Šia užduotimi buvo tikrinami gebėjimai suprasti esminę informaciją, pagrindinę mintį. Mokiniai turėjo pažymėti teisingą variantą iš trijų pateiktų.

Teksto turinys aktualus ir šiuolaikiškas – internetinio ryšio kaip komunikacinės ir informacinės priemonės naudojimas Vokietijoje. Tekste kalbama ir apie kitas masines informavimo priemones, t.y. radiją ir televiziją; apie jaunimo ir vyresnio amžiaus žmonių naudojimąsi internetu. Sakinys tekste *Eine Verdrängung von Fernsehen und Hörfunk durch das weltweite Datennetz finde nicht statt* turėjo leisti suprasti, kad pirmas užduoties teiginys (A) *In der Zukunft verdrängt das Internet Fernsehen und Rundfunk* yra neteisingas, tačiau net 42 proc. mokinių pažymėjo būtent šį variantą kaip teisingą, matyt, neišgirdę neiginio. O teisingas atsakymas (B), kad mažiausiai kas antras vokiečių yra interneto vartotojas, turėjo būti suvoktas iš teksto teiginio *Etwa 54 Prozent der Bevölkerung verfügen über einen Internet-Anschluss*. Teisingai atsakė 36,5 proc. mokinių. 21 procentas rinkosi trečią variantą (C), matyt, nesupratę žodžių *Zuwachsraten* ir *zurückgehen*.

Statistinė rezultatų analizė rodo, kad ši užduotis nebuvo lengva (sunkumas 36,5). Be to, galima teigti, kad tiek stipresnieji, tiek silpnesnieji mokiniai tiesiog bandė atspėti atsakymą, nes ši užduotis nelabai gerai juos diferencijavo (skiriamoji geba tik 14,17).

Antroji klausymo gebėjimų tikrinimo užduotis (Text 2)

Buvo tikrinami tie patys pagrindinės minties supratimo gebėjimai. Kalbėta apie ypač aktualią šiandienos problemą, nors ir netiesiogiai. Pateiktas tekstas apie archeologų atrastą senovės gyvenvietę, kurios centrinėje aikštėje jie aptiko dvylikos metrų pelenų sluoksnį. Matyt, ir senovėje buvo sąvartynų ir atliekų išvežimo problemų, kaip ir šiandien, taip teigė tyrinėtojai. Jie teigė radę ženklų, kad gyventojai galėję tiesiog uždusti šiukšlėse. Dauguma mokinių (40,75 proc.) ir žymėjo apie gyventojų mirties kančias kalbantį variantą (B), nors tekste akcentuota atliekų šalinimo problema. Taigi teisingas variantas C, jį pažymėjo 37 proc. laikiusiųjų.

22 proc. mokinių nesuprato teksto turinio ir rinkosi variantą A, nors apie blogą gyventojų sveikatos būklę tekste neminima.

Užduotis vidutinio sunkumo (37 proc.), geriau negu pirmoji diferencijavo stipresnius ir silpnesnius mokinius. Skiriamoji geba 26,27.

Trečioji klausymo gebėjimų tikrinimo užduotis (Text 3)

Užduotimi buvo tikrinamas globalusis teksto supratimas. Pasakojamas gan linksmas nutikimas Hamburge: kažkoks išdaigininkas miesto gatvėje užklįjavo kelio ženklus savo piešiniais.

Nežinomas dailininkas nebuvo surastas. Kadangi nebuvo padaryta materialinė žala ir eismo dalyviai nenukentėjo, nebuvo imtasi jokių priemonių.

Užduotis nebuvo sunki (sunkumas 58,5 proc.), gerai diferencijavo mokinius (skiriamoji geba 39,17).

Teisingą variantą B rinkosi 58,5 proc. mokinių. Nemaža dalis (27,5 proc.) žymėjo neteisingą variantą C, nors tekste labai aiškiai pasakoma, kad kaltininkas nesurastas: *Die Behörden haben bisher keine Spur von dem Täter*. Gal mokiniai nesuprato žodžio *der Täter*. Reikėtų mokantis naujų žodžių naudoti įvairias strategijas, pavyzdžiui, mokytis ne atskirą vieną žodį, bet ir jam giminingus (*tun, die Tat, derTäter*). 13,75 proc. laikiusiųjų nesuprato esminės teksto informacijos ir žymėjo neteisingą variantą A.

Pirmosios trys užduotys, kaip jau buvo minėta, tikrino gebėjimą suprasti pagrindinę mintį. Tokio pobūdžio užduotys nėra naujos, globalusis sakinio teksto supratimas tikrinamas jau nuo 2002 metų. 2003, 2004 ir 2005 metų rezultatai panašūs. Statistinės analizės duomenys rodo, kad vis dėlto trūksta susikaupimo ir atidumo klausantis tekstų, nes ne visi lengvai įveikia tokio tipo užduotis. Priežastys gali būti ir kitos: per mažai panašių užduočių atliekama ugdymo procese, skurdus mokinių vokiečių kalbos žodynas, o per egzaminą dar prisideda jaudinimasis, nes tai pirmos egzamino užduotys.

Antroji klausymo testo dalis

Ketvirtoji klausymo gebėjimų tikrinimo užduotis (Text 4)

Šia užduotimi, kurią sudaro 6 punktai (4–9), tikrinami gebėjimai išgirsti ir atrinkti bei suskirstyti informaciją. Tai selektyvusis teksto supratimo būdas. Teksto turinį sudaro orų prognozė ateinančiai savaitei. Mokiniai turėjo atrinkti ir lentelėje pažymėti išgirstą informaciją, koks kurią savaitės dieną bus oras. Tema labai įprasta ir žinoma, todėl mokiniai nesunkiai atliko šią užduotį. Tik 8 punktas (koks oras bus penktadienį) sudarė sunkumą, nors atraminis žodis *wechseln* pakartojamas net tris kartus, tačiau tik 28 proc. mokinių šį klausimą pažymėjo teisingai.

Ši užduotis labai gerai išskyrė stipresnius ir silpnesnius mokinius, skiriamoji geba 38,61.

Reikia pastebėti, kad kai kurie mokiniai žymėjo lentelėje po kelis variantus prie vienos savaitės dienos. Tai nebuvo užskaityta, net jei vienas kuris atsakymas ir buvo teisingas. Užduočių rengėjams reikėtų dar tiksliau formuluoti užduotį, pabrėžiant, kad turi būti tik vienas atsakymas, nors teksto turinys ir neleidžia kitaip suprasti.

Penktoji klausymo gebėjimų tikrinimo užduotis (Text 5)

Šia užduotimi buvo tikrinami gebėjimai suprasti ir įvertinti išgirstą informaciją, ar apie tai buvo kalbama tekste, ar ne; suprasti reikiamas detales. Čia reikalingi ir detaliojo, ir selektyviojo teksto supratimo gebėjimai.

Mokiniai turėjo pažymėti teksto turinį atitinkančius ir neatitinkančius teiginius (*ja/nein*).

Teksto turinį sudaro dviejų jaunų žmonių pokalbis apie atostogų planus. Tema mokiniams žinoma, aktuali, žodynas įprastas, nėra ypač sunkių išsireiškimų ar terminų. Mokiniai nesunkiai įveikė šią užduotį (žr. Statistinę analizę), nors atskiri užduoties klausimai buvo skirtingo sunkumo. Labai lengvi buvo 10, 11, 13, vidutinio sunkumo – 14, 15 klausimai. Teisingai atlikta užduotis rodo, kad mokiniai išgirstą informaciją gebėjo susieti su perskaitytais teiginiais. Tačiau tik 16 proc. mokinių teisingai atsakė į visus šešis klausimus. Reikėtų atkreipti mokinių dėmesį į tai, kad klausomame tekste informacija pateikiama nebūtinai tais pačiais žodžiais kaip užduoties teiginiuose, kuriuose informacija perfrazuojama. Todėl reikia stengtis suvokti prasmę ir bendrą kontekstą ir pagal tai sieti teksto ir užduoties teiginių informaciją, o ne pagal pavienius žodžius. Pavyzdžiui, klausomame tekste sakoma *Die Preise täuschen*, o užduotyje yra teiginys *Die Preise in den Reiseprospekten lassen oft einen falschen Eindruck entstehen*. Abiejuose sakiniuose prasmė išlieka ta pati.

Ugdymo proceso metu reikėtų atlikti kuo daugiau panašių užduočių. Lentelės pildyti labai tinka ir klausymo metu, ypač klausant tekstą antrą kartą. Taip formuojami tokio pobūdžio sakinio teksto supratimo gebėjimai ir įgūdžiai.

Trečioji klausymo testo dalis

Šeštoji klausymo gebėjimų tikrinimo užduotis (Text 6)

Šia užduotimi (16–22 punktai) buvo tikrinami gebėjimai suprasti klausomo teksto detales, jas atrinkti pagal testo užduotį, suvokti bendrą kontekstą ir loginius ryšius. Išklausus tekstą reikėjo į praleistas vietas teksto santraukoje įrašyti trūkstamus žodžius. Klausomas tekstas – vairuotojo ir bendrakeleivio pokalbis. Klausydami pokalbio, mokiniai turėjo suprasti, ką sako kiekvienas kalbantysis, po to susieti tai su perfrazuotu teksto santraukos turiniu.

Ši užduotis labai gerai diferencijavo mokinius. Skiriamoji geba 54,4. Statistinė analizė rodo, kad atskiri šios užduoties punktai sudarė mokiniams sunkumų teisingai parenkant praleistą žodį, pavyzdžiui, 18–20. Kiti buvo vidutinio sunkumo. Visiškai teisingai užduotį atliko tik 5,5 proc. mokinių, o 11,75 proc. mokinių nesuprato klausomo teksto detalių ir nesugebėjo teisingai įrašyti nei vieno žodžio. Pateikiame vieną pilnai užpildytą teksto santrauką, kurią perskaičius aišku, kad tekstas visiškai nesuprastas.

Zusammenfassung

Herr Meier fuhr mit seinem Wagen nach Hause. (0) unterwegs nahm er einen jungen Mann in seinen Wagen mit. Das war ein Student aus (16) Hamburg, der eine längere Reise machte. Heute wollte er sich in (17) Amsterdam aufhalten. Herr Meier erkannte gleich an seinem Aussehen, dass der junge Mann Ausländer war. Der Student wollte sich in den Sommerferien mit seinen Freunden treffen. Die Männer (18) wäre sich freundlich. Herr Meier lobte die (19) Meinung des Studenten. Der junge Mann hatte beschlossen, unterwegs in einer (20) schönen. Unterkunft zu suchen. Herr Meier machte ihm aber den Vorschlag, in seinem Haus zu (21) besuchen und am nächsten Tag die Stadt zu zeigen. Der junge Mann freute sich über die (22) Reise des Mannes.

Teisingi atsakymai: 16 – Finnland, 17 – Hamburg, 18 – unterhielten, 19 – akzentfreie Aussprache, Deutschkenntnisse, 20 – Jugendherberge, 21 – übernachten, schlafen, bleiben, 22 – Gastfreundlichkeit, Hilfsbereitschaft, Einladung.

Dalis mokinių praleistose vietose įrašinėjo bet kokius žodžius, visai nesusijusius nei prasme, nei forma su išklausytu tekstu ir teksto santrauka. Pateikiame daugiau pavyzdžių:

16 – Weimar, Amsterdam, Deutschland, Ausländer, Lande ir kt.

17 – Amsterdam, Deutschland, Ostland, Kreuzung, Merdok, Treffen mit den Freunden ir kt.

18 – sind, waren, freut, fühlen, halten, begegnen, besprechen, benehmen, launte, behandeln, interessiert, aussieht, treffen, aus Finland, meint, stellt, schlage, wurde, haben irkt.

19 – Information, Schule, Wünsche, Frage, Komplimente, Wohnung, Planen, Sachen, Reise, Träume, Tasche, Ferien, Ziele, Erfahrungen, Ehrlichkeit, Nationalität, Mühe ir kt.

20 – kleinen Stadt, interessante Hüte, Jungverein, Weg, leben, Ausland, Wohnenplatz, Ziel, Hotel, Studium, Land, Wagen, Reise, Galerie, Internet, unbekanntes, gute ir kt.

21 – *fahren, kommen, Hamburg, schlagen, einladen, haben, verlassen, ankommen, mieten, mir, aufräumig, lagen, gehen, absetzen, seine Frau ir kt.*

22 – *Reise, Anbietung, Gutes, Lade, Glück, freundlich, Sprache, Student, besser, Hause, Freude, Vergnügung, Freundschaft, Anrufung, Gedanken, Verwohl ir kt.*

Gal ir nereikėtų taip akcentuoti blogų pavyzdžių, tačiau aptariant juos su mokiniais, kurie rengiasi laikyti vokiečių kalbos valstybinį egzaminą, būtų galima paanalizuoti, ką reikėtų daryti, kad tokių atvejų nepasitaikytų. Kai įrašomas netinkamas žodis arba žodis į sakinį apskritai neįrašomas, tai rodo žemą vokiečių kalbos mokėjimo lygį ir siaurą bei nepakankamą žodyną.

Dalis mokinių, kaip rodo pavyzdžiai, įrašė panašios reikšmės žodžius, tačiau jų reikšmė netiksli ir netinka konkrečiam kontekstui arba gramatiškai iškraipoma sakinio prasmė. Pavyzdžiui, *Der junge Mann freute sich über die Vorschlag (Angebot) des Mannes. Die Männer besprechen sich freundlich.*

Atvirojo ar pusiau atviro tipo užduotys paprastai būna sunkiausiai įveikiamos, ypač silpnesnių mokinių, nes klausydami pokalbio tipo tekstą mokiniai sugeba išlaikyti atmintyje informaciją, tačiau nesupranta teksto detalai ir negali parinkti tinkamo žodžio. Kita priežastis yra ta, kad mokiniai nesupranta užduoties teksto, nes teksto santraukoje yra kitaip formuluoti sakiniai, todėl mokiniai nesugeba rasti tinkamo leksinio vieneto ir įrašyti jo į teksto santrauką. Atliekant tokio pobūdžio užduotis rekomenduojama taikyti tokias strategijas:

- atidžiai perskaityti užduoties tekstą ir kiekvieną sakinį, stengiantis suvokti jo prasmę;
- iš konteksto numatyti, kokią kalbos dalį reikės įrašyti praleistose vietose;
- klausantis pirmą kartą užsirašyti informaciją, kuri atrodo tinkama pagal prasmę ir kontekstą;
- klausantis antrą kartą pasitikslinti, ar tinkama įrašyto žodžio gramatinė forma.

Palyginę 2004 m. ir 2005 m. vokiečių kalbos valstybinio brandos egzamino sakinio teksto gebėjimų tikrinimo rezultatus, matome, kad iš esmės rezultatai panašūs, skirtumai nežymūs (pvz., pusiau atviro tipo užduoties, kai į teksto santrauką reikėjo įrašyti trūkstantus žodžius, sunkumas 2004 m. – 48,86, o 2005 m. – 41,86; skiriamoji geba 2004 m. – 42,74, o 2005 m. – 54,40). Kaip jau sakyta, 2005 m. ši užduotis labai gerai diferencijavo mokinius.

SKAITYMO TESTO REZULTATŲ ANALIZĖ

Testo formatas

Skaitymo testas susideda iš trijų dalių. Kiekvieną dalį sudaro rašytinis tekstas ir teksto supratimą tikrinanti užduotis.

Tekstų apimtis

Visų skaitymo tekstų apimtis (be užduočių) yra 1713 žodžių. Tai atitinka programą, kurioje numatyta 1300–1900 žodžių.

Klausimų ir taškų skaičius

Skaitymo testą sudaro 25 punktai, kiekvienas iš jų įvertintas 1 tašku. Maksimali skaitymo testo vertė – 25 taškai.

Tekstų tipai, žanrai, pobūdis

Pirmas tekstas „Surfen auf Trümmern“. Tai mišraus tipo publicistinis tekstas: straipsnis.

Antras tekstas „Höchstens der Kater!“. Taip pat mišraus tipo publicistinis tekstas: pasakojimas.

Trečias tekstas „Entweder – oder?“. Mišraus tipo publicistinis tekstas: pasakojimas.

Tekstai autentiški.

Užduočių tipai

Sieti teksto pastraipą su antrašte (I užduotis).

Išrinkti ir pažymėti teisingą teiginį iš keleto pateiktų (II užduotis).

Įrašyti į tekstą praleistus žodžius ar žodžių junginius, parenkant vieną iš keleto pateiktų (III užduotis).

Visos skaitymo testo užduotys yra uždarojo tipo.

Tikrinami gebėjimai

Suprasti esminę informaciją ir pagrindines mintis (I užduotis).
Suprasti detales bei nustatyti loginius ir prasminius ryšius (II ir III užduotys).
Suvokti išreikštą požiūrį (III užduotis).

Tekstų tematika

Dabarties aktualijos, gyvenimo būdas, šiuolaikinės informacinės priemonės ir technologijos (I tekstas).

Žmogus ir aplinka. Fauna (naminiai gyvūnai) (II tekstas).

Jaunimo gyvenimas: santykiai su bendraamžiais, jaunimo gyvenimo stilius (III tekstas).

Testo atlikimo trukmė – 55 minutės.

Pirmoji skaitymo testo užduotis. Text 1 „Surfen auf Trümmern“

Tai uždarojo tipo, vidutinio sunkumo (63,95 proc.) užduotis, tikrinanti globaliojo skaitymo gebėjimus. Mokiniai turėjo 5 teksto pastraipoms parinkti tinkamus pavadinimus iš 6 pateiktų.

Teisingi atsakymai:

23. Textabschnitt A: Überschrift Nr. 2 *Hochschulaustausch – Nutzen für beide Länder.*

24. Textabschnitt B: Überschrift Nr. 3 *Zur Aufbauhilfe – nach Kabul.*

25. Textabschnitt C: Überschrift Nr. 6 *Lebensbedingungen in Afghanistan.*

26. Textabschnitt D: Überschrift Nr. 4 *Sprachliche Verständigung während des Aufenthaltes.*

27. Textabschnitt E: Überschrift Nr. 1 *Bei der Kursarbeit.*

Kai kurie mokiniai, neatidžiai perskaitę teksto pastraipas B ir C, kuriose, be kita ko, kalbama apie projektą bei klimata, rinkosi atsakymą Nr. 7 *Umweltschutz durch Projektarbeit*, nors tekste visiškai neužsimenama apie gamtos apsaugą:

Textabschnitt B: *Der afghanische Dozent Naziz Peroz, der seit 25 Jahren in Berlin lebt und Initiator des Projektes ist, sagt: „Ich wollte meinen Teil dazu beitragen, dass die Uni wieder den Anschluss an die Informationsgesellschaft findet.“*

Textabschnitt C: *Es gab doch viele Überraschungen – einige der am Projekt beteiligten Afghanen wohnten in Gegenden, in denen es nur ein bis zwei Stunden am Tag Strom und Wasser gab. Befürchtungen, dass die Umstellung auf das Klima Schwierigkeiten machen würde, bestätigten sich nicht.*

Ši užduotis buvo sunkesnė nei panašaus tipo (tikrinanti gebėjimą globaliai suprasti tekstą) 2004 metų valstybinio brandos egzaminų užduotis (2-oji, Sveikatos ministerijos prevencinis skelbimas, sunkumas – 79,25 proc.) ir geriau išskyrė stipriuosius bei silpnuosius mokinius. Patirtis rodo, jog su tokio tipo užduotimis mokiniai susidoroja lengviausiai, nes jose nereikalaujama suvokti tekstą selektyviai ar detalčiai.

Antroji skaitymo testo užduotis. Text 2 „Höchstens der Kater!“

Tai uždarojo tipo užduotis su pasirenkamaisiais atsakymais. Buvo pateikti 9 panašaus sunkumo klausimai su teiginiais A, B, C, D (28, 29, 31, 33, 34 klausimai) ir A, B, C (30, 32, 35, 36 klausimai). Teksto eilutės sunumeruotos ir tai palengvino kandidatams atlikti užduotį, nes teksto bei klausimų leksika vietomis gana sunki.

28 klausimas didžiąjai daliai laikiusiųjų brandos egzaminą nesudarė didesnių sunkumų. Jie pasirinko teisingą atsakymą D: *Da zieht es den Kater hinauf in die Berge*. Neteisingus atsakymus rinkosi silpnesnieji mokiniai, matyt, nesupratę žodžių *Kater*, *locken*, *ziehen* (mokyklinė leksika) reikšmės.

29 klausimas taip pat nebuvo labai sunkus. Klaidingų pasirinkimų priežastis čia galėtų būti neišugdytas gebėjimas suprasti žodžių reikšmę iš konteksto, žodžių darybos nežinojimas (*unkätzisch*, *Steigeisen*, *Höhenruder*, *Biwacksack*). Teisingas atsakymas C: *Tomba verhält sich ganz wie ein richtiger Bergsteiger*.

30 klausimas buvo šiek tiek sunkesnis: maždaug pusė mokinių jį atsakė teisingai (D: *Der Berggipfel sind nicht gerade einfach zu besteigen*). Neteisingai atsakiusieji dažniausiai rinkosi atsakymą C: *Die Berggipfel sind im Sommer schnee- und eisfrei*. Priežastys galėtų būti tokios: neatidus teksto,

kuriame aiškiai sakoma, jog kalnų viršūnės yra visus metus padengtos sniegu (... *die Gipfel in den Berner Alpen, die das ganze Jahr von Schnee und Eis bedeckt sind...*), skaitymas ir neatidus užduočių skaitymas ar jų nesuvokimas dėl nepakankamo vokiečių kalbos mokėjimo.

31 klausimas mokiniams buvo šiek tiek sunkesnis nei 30 (teisingai atsakė mažiau nei pusė laikiusiųjų egzaminą). Sunkumą, matyt, sukėlė užduoties formuluotėje bei tekste pavartotas išsireiškimas *im Schlepptau*, kurio mokiniai nesugebėjo susieti su įprastu ir gerai iš mokyklinio kurso žinomu veiksmažodžiu *folgen*. Teisingas atsakymas buvo C: *Der Kater folgt den Bergsteigern*.

32 klausimas buvo panašaus sunkumo kaip ir 30. Jį teisingai atsakė beveik pusė (49,50 proc.) mokinių (A: *Nur der Kater würde aufs Rinderhorn gehen.*). Kita pusė laikiusiųjų beveik vienodomis dalimis (25,25 ir 24,5 proc.) pasirinko kitus du pateiktus teiginius. Jie greičiausiai nesuprato žodžio *höchstens* (*geriausiai atveju, nebent*) reikšmės šiame kontekste arba supainiojo su *höchst* (*aukščiausias, didžiausias*).

Į 33 klausimą teisingai atsakė apie 40 proc. mokinių (A: *Tomba hatte dabei keinerlei Probleme.*). Neteisingų atsakymų priežastys čia turėtų būti panašios kaip ir 28 bei 29 klausimų.

34 klausimas vėlgi didelių sunkumų mokiniams nesukėlė, daugiau nei pusė jų pasirinko atsakymą D: *Tomba wusste die Schwierigkeiten geschickt zu überwinden*.

35 šios užduoties klausimas laikantiems brandos egzaminą buvo pats lengviausias (teisingai atsakė daugiau nei 70 proc.). Čia pateiktų teiginių leksika nebuvo labai sudėtinga. Norėdami atsakyti į šį klausimą, kandidatai turėjo tekste perskaityti tik dvi eilutes ir tai labai palengvino užduotį. Teisingas atsakymas C: *Die Bergsteiger machten eine Pause, wenn der Kater das wollte*.

36 klausimas buvo panašaus sunkumo kaip ir dauguma šios užduoties klausimų. Į jį teisingai atsakė šiek tiek daugiau nei pusė mokinių (B: *Man kann sich auf Tombas Bergerfahrung verlassen.*).

2004 metų vokiečių kalbos valstybiniame brandos egzamine pateikta to paties tipo skaitymo užduotis (trečioji) buvo šiek tiek sunkesnė, ypač 27 jos klausimas (sunkumas – 23,25 proc.).

Trečioji skaitymo testo užduotis. Text 3 „Entweder – oder?“

Čia buvo pateiktas tekstas su praleistais žodžiais ir žodžių grupėmis. Mokiniai skaitydami tekstą, turėjo suprasti ir nustatyti loginius bei prasminius ryšius ir parinkti praleistus žodžius ar žodžių junginius pasirinkdami teisingą variantą iš trijų (37, 38, 39, 40, 41, 43, 47 punktai) ar keturių (42, 44, 45, 46 punktai) pateiktų. Pavyzdys su atsakymu palengvino užduoties suvokimą.

Atliekant šią užduotį buvo labai svarbu atidžiai perskaityti tekstą, nes tik perskaičius jį visą ir įsigilinus į pateiktą informaciją, pajautus teksto nuotaiką, buvo galima parinkti teisingus atsakymų variantus. Daugelis mokinių klydo, nes skubėjo įrašyti žodžius į sakinius neperskaitę viso teksto iki pabaigos, neįsigilinę į pateiktų atsakymų variantų reikšmę ir reikšmių niuansus. Dėl šių priežasčių atsakydami 38 bei 45 punktus dažnai klydo net ir patys stipriausieji mokiniai. 38 punkto atsakymų variantai buvo *blöd/lästig/wichtig* (teisingas atsakymas *wichtig*), 45 punkto – *bemühte/freute/wagte/weigerte* (teisingas atsakymas *weigerte*).

Lengviausias buvo 41punktas, į kurį atsakė daugiau nei 80 procentų mokinių. Jie sėkmingai susiejo *offen und verständnisvoll* su atsakymo variantu *über alles reden*. Šioje teksto vietoje vartojama nelabai sudėtinga leksika. Tai rodo, jog dauguma mokinių yra pakankamai gerai įvaldę mokyklinę leksiką.

Ši užduotis buvo panašaus sunkumo kaip ir pernai metų ir panašiai gerai diferencijavo mokinius.

Būdingos klaidos ir jų priežastys:

- Neatidžiai perskaitė užduoties formuluotę ir todėl neteisingai atliko užduotį.
- Neatidžiai skaitė tekstą.
- Nevisada sugebėjo suprasti ir nustatyti loginius bei prasminius ryšius.
- Neturi įgūdžių suprasti nežinomų žodžių reikšmę iš konteksto.
- Nežinojo žodžių darybos taisyklių ar nemokėjo jų taikyti, kad suvoktų žodžio reikšmę.
- Nesuprato esminių teksto minčių ir nesugebėjo parinkti teisingo atsakymo, trūkstamo žodžio ar žodžių junginio, nes nepakankamai moka vokiečių kalbą.

KALBOS VARTOJIMO TESTO REZULTATŲ ANALIZĖ

Testo formatas

Kalbos vartojimo testą sudaro keturios dalys. Testo trukmė – 30 minučių.

Užduočių tipai

Transformuoti duotą veiksmažodį į dalyvį ir įrašyti tinkamą jo gramatinę formą į praleistą vietą trumpo dialogo sakinyje (48 punktas).

Įrašyti duoto žodžio vedinį į praleistą vietą trumpo dialogo sakinyje (49 punktas).

Įrašyti tinkamą duoto veiksmažodžio formą (laiką) į laisvas vietas rišliame tekste (50-54 punktai).

Transformuoti sakinius (55–59 punktai).

Užbaigti sakinį trumpame dialoge (60 punktas).

Įrašyti tinkamą žodį ir tinkamą jo formą į praleistas vietas rišliame tekste (61–69 punktai).

Visi kalbos vartojimo testo punktai yra pusiau atviro ir atvirojo tipo. Jie parengti rišlių tekstų pagrindu, tokiu būdu galima patikrinti ne tik žodyno ir gramatikos žinias, bet ir gebėjimą naudotis kontekstu. Kalbos vartojimo testas netiesiogiai tikrina ir mokinių komunikacinę kompetenciją, nes taisyklingas kalbos formų ir struktūrų bei leksikos vartojimas yra viena iš prielaidų komunikaciniam tikslui pasiekti.

Klausimų ir taškų skaičius

Kalbos vartojimo teste iš viso yra 22 punktai, 3 iš jų (55, 56, 59) skiriama po 2 taškus, kitiems po vieną tašką. Iš viso daugiausia galima surinkti 25 taškus, jei visos užduotys atliktos teisingai.

Vertinant atliktas užduotis, rašybos klaidos buvo fiksuojamos ir už atsakymus su rašybos klaidomis buvo skiriama 0 taškų.

Tikrinami gebėjimai

Siejant reikšmę ir formą taisyklingai vartoti:

- vardažodžius;
- veiksmažodžius, jų nuosakas bei laikus;
- vientisinius sakinius;
- sudėtinius sujungiamuosius ir prijungiamuosius sakinius;
- leksinius vienetus;
- tarnybinius žodelius (prielinksnius, jungtukus, dalelytes).

Pirmoji kalbos vartojimo testo dalis (Teil I)

Šia užduotimi buvo tikrinami gebėjimai taisyklingai sudaryti žodžių vedinius iš veiksmažodžių ir daiktavardžių bei pavartoti juos sakinyje taisyklinga gramatine ir ortografinė forma.

48 punkte iš veiksmažodžio *ausschneiden* reikėjo padaryti dalyvį *ausgeschnitten* ir suderinti jį su daiktavardžio linksniu sakinyje (*ausgeschnittenen*). Statistinė analizė parodė, kad šis punktas buvo sunkiai įveikiamas. Tik 17 proc. mokinių jį atliko teisingai. Tačiau šis punktas labai gerai išskyrė stipresnius ir silpnuosius mokinius – skiriamoji geba 51,67.

Neteisingai užduotį atlikusius mokinius būtų galima suskirstyti į dvi grupes. Viena grupė suprato, kad trūkstamas žodis turi būti būdvardis ar dalyvis, tačiau nesugebėjo jo taisyklingai padaryti. Pavyzdžiui, *ausschnittenen*, *ausschneidete*, *ausschneidenden*, *ausschneidliche* ir kt. Kita grupė mokinių visai nesuprato sakinio prasmės ir bandė tokius variantus: *Ausschnitt*, *Ausschneiderung* ir kt.

49 punktas mokiniams buvo gerokai lengvesnis, nors teisingai užduotį atliko tik 29 proc. mokinių. Skiriamoji geba 74,17 rodo, kad ir šis punktas gerai diferencijavo mokinius.

Šiame punkte iš daiktavardžio su prielinksniu *ohne Hilfe* reikėjo padaryti būdvardį *hilflos*, kurio nebereikėjo derinti sakinyje. Atrodytų, kad šie žodžiai tikrai neturėjo sudaryti mokiniams sunkumų, nes yra dažnai vartojami ir žinomi. Tačiau, kaip matome iš rezultatų, nebuvo taip paprasta.

Klaidingi žodžių vedinio pavyzdžiai: *unhilflich*, *unhilfig*, *hilfenlos*, *ohne zu helfen*, *kein helfen* ir kt.

Kadangi kalbos vartojimo gebėjimams valstybiniame egzamine keliami griežti reikalavimai, reikėtų stropiau mokyti pagrindines veiksmažodžių formas, žodžių darybą, būdvardžių ir daiktavardžių linksniavimą ir kt.

Antroji kalbos vartojimo testo dalis (Teil II)

Šioje dalyje buvo tikrinami gebėjimai taisyklingai padaryti ir pavartoti rišliame tekste pateiktųjų veiksmažodžių laikus (50–54 punktai). Ši užduotis nebuvo visai įprasta, nes šiomet buvo pakeistas užduoties formatas – nebuvo nurodyta reikalinga veiksmažodžio laiko forma. Tai reikėjo nuspręsti iš konteksto pagal laikų derinimo taisykles. Ateityje taip pat ketinama laikytis tokios nuostatos. Ankstesniais metais paprastai buvo nurodoma, koks veiksmažodžio laikas ir nuosaka turi būti pavartoti. Užduotis buvo sunki, sunkumas 22,1 proc.; tačiau skiriamoji geba gera – 47,67. Akivaizdu, kad silpnesnieji mokiniai nesugebėjo įveikti užduoties. Klaidas būtų galima suskirstyti į keturias grupes:

1. Žodis neįrašytas.
2. Netaisyklingai sudaryta laiko forma (pvz., *absinkt, verfallte, sinkte ab, sankte ab, verfallte, war abgesunkt, diskutieren hatte, bautete* ir kt.).
3. Laiko forma sudaryta taisyklingai, bet netinka šiam kontekstui (pvz., *Nachdem die Lübecker lange (53) **diskutiert haben**, beschlossen sie das Holstentor zu restaurieren*). Perfekt laiko forma sudaryta taisyklingai, tačiau pagal laikų suderinamumo taisyklę šiame sakinyje reikia *Plusquamperfekt* laiko **diskutiert hatten**. Tai rodo jungtukas *nachdem* ir pagrindinio sakinio veiksmažodis *beschlossen*, pavartotas *Präteritum* laiku.
4. Laiko forma sudaryta taisyklingai, bet nesuderinta skaičiumi su sakinyje esančiu veiksniu ar kt. (pvz., *Schon während der Bauzeit (51) **sanken** der Südturm (51)ab und das Tor neigte sich nach Westen*). Turėjo būti **sank ... ab**.

Statistinės analizės duomenimis, sunkiausias buvo 54 punktas, kurį teisingai atliko tik 8,25 proc. mokinių. Palyginti nesunkiai sekėsi atlikti 52 punktą (teisingai atliko 39,5 proc.), iš veiksmažodžio *verfallen* reikėjo padaryti *Präteritum* laiką *verfiel*.

Trečioji kalbos vartojimo testo dalis (Teil III)

Šioje dalyje buvo tikrinami gebėjimai transformuoti sakinius.

55 ir 56 punktuose reikėjo gebėti iš vientisinių sakinių padaryti sudėtinius prijungiamuosius sakinius. Vientisiniuose sakiniuose buvo paryškinti žodžių junginiai *nach deiner Ankunft* ir *von meiner Oma gestrickte*, kuriuos reikėjo paversti šalutiniais sakiniais. Šalutinio sakinio rūšis nebuvo nurodyta, tai reikėjo nuspręsti patiems mokiniams pagal sakinio prasmę.

55 punktas buvo ypač sunkus. Tik 7 proc. mokinių jį atliko teisingai. Atlikdami šį punktą klaidų darė ir stipresnieji, ir silpnesnieji mokiniai. Punktas ne itin gerai diferencijavo mokinius, skiriamoji geba – 20,83 proc. Reikėjo transformuoti žodžių junginį *nach deiner Ankunft* į sudėtinį prijungiamąjį sakinį su šalutiniu laiko aplinkybės sakiniu. Mokiniai nesugebėjo:

- susieti žodžio *Ankunft* su *ankommen*, todėl klydo sudarydami *Partizip II* formą (pvz., *angekunft*);
- parinkti teisingo pagalbinio veiksmažodžio (pvz., *angekommt hattest*);
- sudaryti teisingo šalutinio sakinio (pvz., *Du musstest dich gleich melden, dass du ankommen wirst* arba *Du musstest dich gleich melden, wann du kommst*). Sudaryti sakiniai gramatiškai teisingi, tačiau neatitinka užduoties, nes iškreipia sakinio prasmę.
- taisyklingai asmenuoti veiksmažodžius ir derinti veiksnį su tariniu (pvz., *Nachdem du angekommen war, musstest du dich gleich melden*.)

Kai kurie mokiniai apskritai nesuprato sakinio ir sudarinėjo nelogiškus sudėtinius sakinius (pvz., *Du musstest dich gleich melden, dass du deiner Ankunft macht; Du musstest dich gleich melden, als du ankommst, angekommen bist; Weil du nach meiner Ankunft meldetest; Du musstest dich gleich melden, damit du ankunfstest; Bevor du deine Ankunft gemacht worden war, musstest du dich mir melden; Du musstest dich gleich melden, dass du zu mir kommen an; Wenn man die Ankunft nicht abgeholt, musste er gleich melden*.)

56 punktas buvo šiek tiek lengvesnis, gerai atskyrė stipresnius ir silpnuosius mokinius; skiriamoji geba 45,83. Teisingai šį punktą atliko 18 proc. laikiusiųjų.

Išplėstinį pažyminį *von meiner Oma gestrickte* reikėjo transformuoti į šalutinį pažyminio sakinį.

Mokinių padarytas klaidas būtų galima sugrupuoti pagal tą pačią schemą kaip ir 55 punkto. Mokiniai:

- nederino veiksnio su tariniu (pvz., *Der Pulli, den meine Oma gestrickt hast, steht mir besonders gut.*);
- neteisingai sudarė laiko formą (pvz., *Der Pulli, den meine Oma gestrickt, steht mir besonders gut. Der Pulli, den meine Oma gestricken hat, steht mir besonders gut.*);
- neteisingai pavartojo laiko formą (pvz., *Der Pulli, den meine Oma gestrickt hatte, steht mir besonders gut.*);
- iškreipė sakinio prasmę (pvz., *Der Pulli, den ich von meiner Oma gestrickt habe, steht mir besonders gut; Wenn ich den Strick meiner Oma mache, steht mir der Pulli besonders gut; Wenn ich von meiner Oma gestrickte Pulli trage, sehe ich schick aus; Wenn man gestrickt, sieht schick aus; Wenn meine Oma Pulli strickt, steht mir besonders gut.*).

57 ir 58 punktuose taip pat reikėjo atlikti transformavimo veiksmus, tačiau atvirkščius: iš sudėtinio prijungiamojo sakinio reikėjo padaryti vientisinį.

57 punktą mokiniams buvo sunkiai įveikiamas. Tik 15 proc. mokinių jį atliko teisingai, tačiau skiriamoji geba gera – 44,17. Vadinasi, užduotis gerai diferencijavo mokinius. Mokiniai darė tokio pobūdžio klaidų:

- daiktavardžių linksniavimo (pvz., *Wegen die Krankheit des Lehrers, fällt die letzte Stunde aus.*);
- sudarinėjo ne vientisinį, o kitos rūšies šalutinį arba sudėtinį sujungiamąjį sakinį. Tai neatitiko užduoties (pvz., *Der Lehrer ist krank, deshalb fällt die letzte Stunde aus. Während der Lehrer krank ist, fällt die letzte Stunde aus.*);
- sudarinėjo nelogiškus sakinius (pvz., *Die letzte Stunde fällt aus, um den Lehrer zu kränken; Der Lehrer hat gekrankt, denn die Stunde ist ausgefallen; Beim Krank des Lehrers fällt die letzte Stunde aus.*).

Šiek tiek lengvesnis mokiniams pasirodė 58 punktą. 23,75 proc. mokinių jį atliko teisingai. Punktą gerai diferencijavo mokinius: stipresnieji gebėjo jį atlikti, o silpnesniems nesisekė. Skiriamoji geba 48,33. Klaidos panašios kaip ir 57 punkto. Pateikiame kelis mokinių sudarytus sakinius: *Er konnte im selbst gebaute Haus nicht wohnen; In dem selbst gebauenen Haus konnte er nicht wohnen; Er konnte nicht im selbst gebauenden Haus wohnen; Beim Bauen konnte er nicht wohnen; Im selbst bauenden Haus konnte er nicht wohnen; Im Haus konnte er nicht wohnen, weil er selbst gebaut hatte.*

59 punkte reikėjo transformuoti sakinį, pavartojant modalinį veiksmažodį. Mokiniams tai sudarė sunkumų. Teisingai šį punktą atliko 12,5 proc. mokinių. Šis punktą neblogai atskyrė mokinius. Skiriamoji geba 36,67. Mokiniai klydo:

- parinkdami modalinį veiksmažodį (pvz., *Man kann nicht ein Wörterbuch benutzen.*);
- vartodami *man* ir *es* (pvz., *Es darf nicht...*);
- vartodami dalelytę *zu* (pvz., *Man darf nicht ein Wörterbuch zu benutzen.*);
- sudarydami logiškus sakinius (pvz., *Er weiß nicht, ob während der Prüfung ein Wörterbuch brauchen; Es ist unmöglich während der Prüfung ein Wörterbuch benutzen; Der Prüfer darf nicht ein Wörterbuch benutzen; Der Prüfung ein Wörterbuch zu benutzen ist nicht erlaubt.*).

Atlikdami 60 punktą, mokiniai turėjo užbaigti sakinį, kurio pradžia buvo pateikta. Šis punktą tikrai nebuvo sunkus. 61 proc. mokinių jį atliko teisingai, o silpnesnieji mokiniai darė klaidų. Skiriamoji geba 49,17 rodo, kad punktą gerai diferencijavo mokinius.

Apibendrinant trečiąją kalbos vartojimo testo dalį, reikia pasidžiaugti, kad nepaisant įvairaus pobūdžio klaidų beveik nepasitaikė žodžių tvarkos klaidų tiek šalutiniame, tiek pagrindiniame sakinyje. Vadinasi, tą dalyką mokiniai yra išmokę ir gerai geba taikyti.

Ketvirtoji kalbos vartojimo testo dalis (Teil IV)

Užduotį sudarė rišlus tekstas, kuriame nurodytos 9 vietos, į kurias reikėjo įrašyti tinkamą pagal prasmę žodį taisyklinga gramatine forma. Buvo duotas žodžių bankas. Statistinės analizės lentelėje matyti, kaip funkcionavo kiekvienas užduoties punktą (61–69). Užduoties sunkumas – 23,19; skiriamoji geba – 40,28. Iš darbų matyti, kad silpnesnieji mokiniai nesugebėjo atlikti šios užduoties.

Ypač sunkus pasirodė 61 punktas. Matyt, žodis *Umweg* daugeliui buvo nežinomas. 68 punkte žodį mokiniai parinko teisingai, tačiau darė būdvardžių linksniavimo klaidų. Dažnai mokiniai įrašinėjo tinkamą žodį, tačiau nekreipė dėmesio į gramatinę formą, kuri turėjo būti taisyklinga.

Pavyzdžiui: *Ich ging mit diesem Satz große (61) Umweg, wagte mich nicht...; Alle (68) begabte Männer sind...; (65) rufte er mir an.; (67) schlagte mir auf die Schultern; ... ob der Satz nicht plötzlich (63) verschwindet war.*

Pateikiame mokinių atsakymų pavyzdžių, parodančių, kad teksto turinys nesuprastas arba įrašytas panašios reikšmės žodis, netinkantis šiam kontekstui:

61 – *Straße, Straßen;*

62 – *dem Umweg, Straße, begabt;*

63 – *neu, voraus, neuer, geschlagt, hindurch;*

64 – *zu, voraus, hindurch, es;*

65 – *rief...an, hat...zugeruft, schlug...hindurch;*

66 – *ihn, vorüber, hindurch, auf, mich;*

67 – *voraus, hindurch, besorgt, verschwindete, zu, bei;*

68 – *neuen, besorgte, verschwindene, auf den;*

69 – *voraus, hindurch, auf, begeben, besorgt, auf dem Umweg, neu, vor und aus, geschlagen.*

Apibendrinant kalbos vartojimo testo rezultatus reikia pažymėti, kad laikusieji vokiečių kalbos valstybinį brandos egzaminą neturėjo pakankamai gebėjimų taisyklingai sudaryti ir vartoti gramatinės konstrukcijas, taisyklingai padaryti ir tiksliai vartoti žodį kontekste, taikyti rašybos taisykles. Apmaudu, kad dėl padarytų rašybos klaidų užduotis buvo vertinama 0 taškų.

Palyginus su 2004 m. vokiečių kalbos valstybinio brandos egzamino kalbos vartojimo testo rezultatais, 2005 m. rezultatai prastesni, nors sunkesnė buvo tik antroji testo dalis, nes nebuvo nurodyti konkretūs laikai. Kitos dalys išliko tokios pat. Žinoma, turėjo įtakos ir tai, kad nebebuvo uždarojo tipo užduočių, todėl nebeliko ir spėjimo galimybės.

Buvo nemažai klaidų, kurios atsirado dėl skubėjimo ir neatidumo, nesugebėjimo susikaupti.

Rengiantis egzaminui nereikėtų apsiriboti vien tik praėjusių ar ankstesnių metų egzaminų testais, reikėtų vadovautis Bendrosiomis programomis ir išsilavinimo standartais bei užsienio kalbos brandos egzamino programa, kurią reikia gerai išstudijuoti, nes konkretus testas visos egzaminų programos neapima, egzamino programa yra platesnė.

RAŠYMO TESTO REZULTATŲ ANALIZĖ

Rašymo testo formatas ir užduoties tipas

Vokiečių kalbos valstybinio brandos egzamino rašymo testą sudaro viena rašytinio teksto kūrimo užduotis – parašyti rašinį, pasirinkus vieną iš dviejų pateiktų temų. Ši rašymo gebėjimų tikrinimo užduotis atitinka Bendrosiose programose ir išsilavinimo standartuose numatytus išplėstinio kurso rašytinio teksto kūrimo pasiekimų reikalavimus ir užsienio kalbos brandos egzamino programos reikalavimus.

Kuriamo teksto apimtis

Rašinyje turi būti 220–270 žodžių.

Taškų skaičius

Didžiausias taškų skaičius – 25.

Kuriamo teksto pobūdis

Rašinyje gali būti aprašymo, pasakojimo, samprotavimo bei argumentavimo elementų.

Rašinio tematika

Abi pateiktos rašinio temos atitinka užsienio kalbos brandos egzamino programoje numatytas temas:

- Kultūra ir menas: kinas, literatūra. (Tema *Literatur oder Kino?*)
- Jaunimo gyvenimas: laisvalaikis. (Tema *Ferienmöglichkeiten*)

Rašymo testo trukmė

Rašiniui parašyti skiriama 90 minučių.

Tikrinami gebėjimai

Rašymo testu tikrinami šie rašytinio teksto kūrimo gebėjimai:

- logiškai ir nuosekliai išdėstyti užduotį atitinkantį turinį;
- parinkti kalbos raiškos priemones, atitinkančias užduoties turinį;
- taisyklingai vartoti kalbos priemones.

Vertinimas

Rašytinio teksto kūrimo gebėjimai vertinami pagal brandos egzaminio programoje numatytus kriterijus:

- turinio požiūriu – temos atitikimas, minties rišlumas (koherencija), argumentų tinkamumas, turinio apimtis ir išsamumas. Skiriama daugiausia 7 taškai.
- organizavimo ir komponentinės struktūros požiūriu – loginis išdėstymas, teksto struktūra, teksto dalių jungimas, teksto rišlumas (kohezija). Skiriama daugiausia 5 taškai.
- kalbos vartojimo požiūriu – žodyno tinkamumas ir turtingumas, struktūrų įvairovė ir sudėtingumas, leksinių ir gramatinių formų bei struktūrų tinkamumas ir taisyklingumas. Skiriama daugiausia 13 taškų.

Rašymo gebėjimų tikrinimo rezultatai

Rašinio įvertinimo procentinis pasiskirstymas pagal visus kriterijus pateikiamas vertinimo lentelėje, esančioje statistinėje analizėje.

Analizėje pateikiamos autentiškos mokinių rašinių ištraukos ir rašiniai, kurių kalba netaisyta.

Turinys ir komunikacinis atitikimas

Dauguma egzaminą laikusių mokinių rinkosi antrąją temą (*Aufgabe B*) *Ferienmöglichkeiten*. Rašinio tema atrodė lengva, paprasta, artima visiems žmonėms, ypač aktuali dabar, kai sparčiai plinta naujos laisvalaikio organizavimo formos ir atsiranda daug įvairių galimybių. Tačiau rašinyje reikėjo ne tik įvardyti tas galimybes, bet ir pasamprotauti apie jų pranašumus ir trūkumus, pagrįsti savo nuomonę pateikiant argumentų ir pavyzdžių. Ne visiems pasisekė parašyti rašinį pagal pateiktą planą. Kaip ir 2004 metais, dalis mokinių pasirinko vieną plano dalį ir pagal ją parašė visą rašinį. Reikėtų atidžiai perskaityti nuorodas, kuriose labai aiškiai nusakyti pagrindiniai reikalavimai rašiniui: pradėti nuo įžangos, mintis dėstyti logiškai ir vientisai, kiekvienam aspektui pateikti 2–3 argumentus ar pavyzdžius, pabaigoje apibendrinti savo nuomonę.

Maždaug ketvirtadalis mokinių pasirinko pirmąją temą (*Aufgabe A*) *Literatur oder Kino?*. Rašiusieji šia tema neblogai išdėstė savo mintis. Matyti, kad šią temą rinkosi stipresnieji mokiniai, nes yra tikrai puikių rašinių. Pateiktas turinio planas galėjo būti konkretesnis ir išreikštas ne klausiamąja forma (gal, pvz., *Vorteile und Nachteile*), nes ne visi mokiniai suprato, kokius klausimus jie turi aptarti rašinyje.

Pasitaikė keletas darbų, kuriuose parašyti rašiniai abiem temomis, nors užduotyje pasakyta, kad reikia pasirinkti vieną iš dviejų užduočių – A arba B. Įdomu, kad abiem rašiniams su pakankamu žodžių skaičiumi parašyti mokiniams užteko laiko, nors paprastai daugelis skundžiasi, kad laiko per mažai. Vertintojams buvo žymiai daugiau darbo, nes buvo nutarta taisyti abu rašinius, o galutinai įvertinti tą, kuris geriau parašytas. Todėl tokių darbų taisymui buvo sugaišta daugiau laiko.

Kokybinė mokinių rašinių analizė parodė, kad mokiniai geba kurti rašytinius tekstus ir pasirinkti tinkamas kalbos raiškos priemones. Tačiau, vertinant turinio požiūriu, tik 13,5 proc. mokinių išsamiai ir visapusiškai atskleidė temą, argumentavo ir pateikė vaizdingų pavyzdžių. Palyginus su 2004 m. tuo pačiu rašymo vertinimo kriterijumi, akivaizdu, kad dauguma (34,75 proc.) pakankamai gerai išdėstė temą, tačiau nepateikė platesnių argumentų ir aiškių pavyzdžių. Taip pat dauguma mokinių (59,25 proc.) logiškai išdėstė turinį. Tuo tarpu 2,75 proc. mokinių nesugebėjo net minimaliai išdėstyti turinio ir už turinį gavo 0 taškų. 11 proc. mokinių mintis dėstė nerišliai ir nelogiškai, jų darbuose daug prieštaravimų, todėl už koherenciją gavo 0 taškų. Anksčiau šis kriterijus nebuvo atskirai išskirtas ir turėjo mažesnę svarbą. Dabar turinio išdėstymo logiškumui ir rišlumui skiriama daugiau dėmesio, todėl mokytojai turėtų į tai atsižvelgti vertindami mokinių rašinius ugdymo procese.

Reikėtų stengtis neviršyti maksimalaus nurodyto žodžių skaičiaus, dėstyti mintis glausčiau. Pasitaikė tokių darbų, kuriuose žodžių buvo dvigubai daugiau negu nurodyta. Jei vertinimo instrukcijoje bus numatyta taisyti darbą tik iki maksimalaus žodžių skaičiaus, tokio darbo turinys gali būti prasčiau įvertintas. Šiomet buvo taisomas visas darbas.

Žinoma, geriau jau šiek tiek viršyti žodžių skaičių, negu parašyti per mažai. Pagal egzamino programos reikalavimus rašymo užduotis vertinama 0 taškų, jei parašyto teksto žodžių skaičius sudaro 50 proc. ar mažiau užduotyje nurodyto minimalaus žodžių skaičiaus (šiuo atveju 220). Vadinasi, 110 žodžių ir mažiau vertinama 0 taškų, nes tokiu atveju neįmanoma atskleisti turinio. Pateikiame du mokinių rašinius, kurie buvo įvertinti 0 taškų.

1. Aufgabe A

Thema: KINO

Im Freizeit sehe ich dem Fernseher, weil sind dort viele Kino. Meine liebe Kino ist „Titanikas“. Diese Kino sind Lionardo Dicaprio. Sie sind meine lieblichste akktor. Diese Kino sehe ich auch dem Fernseher.

Diese Kino gehe an der Meer. Da ist groß Schiff. Dieser Schiff heißt „Titanikas“. Am dieser Schiff schwimmt sehr viele Menschen. Beging ist sehr regnet. Alle Menschen sterben, in dem Meer.

Diese Kino gefällt mir, der große Schiff, das blue Meer und die Natur, und die Menschen. Sie war friedlich.

Bitte sieht Ihr diese Kino.

2. Aufgabe B

„Ferienmöglichkeiten“

Besichtigungsurlaub

In Lithuania und im Ausland sind viele Sehenswürdigkeiten. Zum Ferien wir kennen fahren in Egipt, Italia, Paryžius, Berlin, Los Angel or Palanga. In Egypt sind viele Sehenswürdigkeiten. Dort sind viele Piramyden. In Los Angel sind viele Sehenswürdigkeit Mänschen – Singer, Aktoren... Meine große Lust ist im Ausland zu fahren. Am Sommer fahre ich im Palanga. Dort sind sehr sehr groß Meer. Am Abend wir kennen gehen in viele caffè und Restoranen. In Palanga sind viele kleine Hause. Sie heißen Kemping. Dort Mänschen gehen schlafen. In Palanga ist ein Atraktion Park. Dort viele Kinder und Mänschen spielen.

Akivaizdu, kad apie loginį minčių dėstymą ar samprotavimo elementus, rašinio formą ir kalbos taisyklingumą šiais atvejais sunku kalbėti.

Teksto organizavimas ir rišlumas (kohezija)

Pagal statistinę analizę dauguma mokinių (44,75 proc.) išlaikė formalią rašinio struktūrą. Jų darbuose yra įžanga, pagrindinė dalis (dėstymas) ir išvados. Tai labai geras rodiklis, nes ankstesnių metų mokinių darbuose to pasigesta. 62,5 proc. mokinių tinkamai, nors ir ne itin įvairiai, vartojo teksto siejimo (kohezijos) priemones: įvardiniusrieveiksmius, jungtukus ir kt.

Nepaisant aukščiau pateiktų blogų pavyzdžių, džiugu, kad buvo labai daug tikrai gerų darbų, kuriuos buvo itin malonu skaityti ir žavėtis išraiškingai dėstomomis mintimis. Būtų galima pateikti daug pavyzdžių, tačiau apsiribosime keliais. Vieno rašinio pagrindu paanalizuosime visas dalis. Paskaitykime, kaip gražiai pradedamas rašinys *Literatur oder Kino*.

Heutzutage sind die Bücher fast in die Vergangenheit geraten. Man sieht fern, surft im Internet oder blättert in der Presse. Für ein Buch braucht man Zeit, Lust und Ruhe. Einen Film kann man sogar beim Essen gucken.

Konstatuojama dabartinė situacija, turtingas žodynas, ima ryškėti skirtumai tarp literatūros ir kino, bet tai dar ne autoriaus pozicija, o tik padėties analizė.

Skaitome toliau.

Ich neige zu der Annahme, dass die Menschen, die viele Bücher lesen, eine reiche geistliche Welt haben. Wenn man ein Buch liest, muss man sich die ganze Handlung vorstellen. Jede Farbe, jede Kleinigkeit kann ausgedacht werden. Beim Lesen bleibt man mit dem Buch allein. Beim Lesen ruhen sich viele Leute aus, aus den Büchern lernen sie verschiedene Redewendungen. Einige kluge Gedanken der Schriftsteller bleiben in ihren Köpfen und helfen in verschiedenen Lebenssituationen.

Gražus perėjimas prie dėstymo ir savo nuomonės apie žodžio galią išsakymas. Toliau kalbama apie kiną.

*Für viele besonders junge Leute ist der Film mehr zugänglich als das Buch. Einen Film kann man mit der ganzen Clique im Kino gucken oder zu Hause auf dem Sofa liegend schon fast schlafend sehen. Indem man fernsieht, kann man auch essen, trinken und mit den anderen über den Film diskutieren. Kino ist eine beliebte Freizeitmöglichkeit. **Meines Erachtens**, schenkt das Kino dem Menschen nicht so viele moralische Werte wie die Literatur. Der Wortschatz eines Menschen wird beim Fernsehen nicht reicher, das Niveau der kulturellen Ausbildung steigt nicht auf..*

Samprotavimas, argumentavimas ir vertinimas. Išsakoma pozicija kino ir televizijos atžvilgiu.

***Schon in meiner Kindheit haben die Eltern mir beigebracht**, dass die Bücher ein großer Schatz sind. Ich war sechs Jahre alt, als ich stets die Bücher zu lesen begann. Die Welt der Literatur ist meine Welt. Mit dem Buch in den Händen fühle ich mich wohl. Vor der blauen Leinwand des Fernsehers sitze ich sehr selten. Die Literatur hilft mir mehrere Erfahrungen zu sammeln, aus den Büchern habe ich schon viel gelernt. Für ein interessantes Buch werde ich einfach Feuer und Flamme! **Wie es nicht wäre**, es gibt auch Filme, aus denen man viel Neues erfahren kann. Mein Lieblingsfilm heißt „Schindlers Liste“. Das ist ein Film über die Zeit des zweiten Weltkrieges. Aus diesem Film habe ich nicht nur viel Geschichte gelernt, sondern auch verstanden, was die Menschlichkeit bedeutet.*

Argumentuojama, kodėl mėgstamos knygos, ką jos suteikia, trumpai pristatomas mėgstamiausias filmas.

Ir logiška pabaiga bei išvados:

***Meiner Ansicht nach**, müsste man sich nicht nur für das Kino, sondern auch für die Literatur interessieren. Man sollte nicht auf einem Platz stehen bleiben, sondern immer mehr Information zu suchen, neue Erfahrungen zu sammeln und neue Lebensstile auszuprobieren. Teils Kino, teils Literatur könnten hier helfen. Aber wenn das Leben die Handlung eines Films oder eines Buches wäre, würde ich besser in die Handlung des Buches geraten. Für mich ist es besser ein Buch zu lesen, statt dessen Verfilmung anzusehen.*

Primenama, kad klaidos netaisytos.

Norėjęsi pateikti daugiau pavyzdžių, kaip mokiniai pradeda rašinį. Įžangoje dažniausiai samprotaujama apie knygos ir literatūros reikšmę, cituojami žymių žmonių posakiai, kalbama apie pasirinkimo galimybes. Kai kurie pradeda rašinį paprasčiau ir teigia, kad ir literatūra, ir kinas yra tik dvi iš daugelio laisvalaikio praleidimo galimybių. Rašinio tema *Literatur oder Kino* įžangų pavyzdžiai (A–D):

A *JederMensch hat die Möglichkeit zu wählen. Literatur und Kino sind zwei verschiedene Massenmedien un sie beide sind beliebt. Nicht nur kleine Kinder, sondern auch alte Menschen mögen lesen oder fernsehen. Es gibt Menschen, die sagen, dass ein Buch und das Fernsehen bessere Freunde als Menschen sind.*

B *Wir leben im XXI. Jahrhundert. Unsere Welt ist so interessant und unterschiedlich, wir haben so viel Freiheit. In der Welt ist immer etwas los. Wir haben keine Zeit zu schlafen, wir müssen immer nach der besseren Ausbildung, nach der Mehrsprachigkeit streben. Wir können nur ein kleiner Teil unseres Lebens der Erholung widmen. Es entsteht aber dann eine schwere Frage: ist es besser die Freizeit am Buch oder am Kino zu verbringen?*

C *Ein berühmter Philosoph hat gesagt, dass ein Haus ohne Bücher wie ein Körper ohne Seele sei. Man kann auch hinzufügen, dass ein Buch ein wichtiger Teil der Zivilisation ist. Alte Schriften (z.B. aus Babilon) bringen uns auf den Gedanken, welche Leute das geschrieben haben, woran sie gedacht haben.*

D *Heutzutage gibt es viele Möglichkeiten, um die Freizeit zu gestalten. Man kann lesen, fernsehen, im Internet surfen. Viele Eltern beschwerten sich, dass ihre Kinder keine Bücher lesen und zu viel Zeit am Computer oder Fernseher verbringen. Ein vieldiskutiertes Problem ist heute, dass die Filme die Bücher ersetzen können.*

Rašinio tema *Ferienmöglichkeiten* įžangų pavyzdžiai (E–G):

E *Alle Menschen warten auf die Ferien. Das ist die Zeit, wenn man sich erholen, sich entspannen und den deprimierenden Alltag vergessen kann. Die Ferien werden oft im Voraus geplant. Aber es fällt manchmal schwer, sich zu entscheiden, wo man den Urlaub verbringen möchte, weil es ja viele Erholungsmöglichkeiten gibt.*

F *Gesundheit ist unser größter Schatz, deswegen ist es von Bedeutung, sich gut zu erholen und die Ferien interessant zu verbringen.*

G *Alle Menschen müssen sich nach der Arbeit erholen. Ansonsten werden sie müde, böse und sogar krank. Was machen die Menschen, wenn sie Freizeit haben? Ich meine, am liebsten treiben sie Sport, lesen, schlafen und natürlich reisen.*

Rašinio pabaigoje reziumuojama, kas pasakyta, daroma trumpa apibendrinanti išvada. Pateikiame rašinio, kurio įžanga pateikta paskutinė (G), pabaigos pavyzdį.

Also, ich meine, Urlaub spielt eine wichtige Rolle im Leben des Menschen. Wir alle arbeiten sehr viel, beeilen uns und denken an die Freizeit nicht. Ich denke, dass der Mensch richtige Ferien haben muss. Doch mit guter Laune ist es viel leichter wieder zur Arbeit zu gehen.

Kaip matome iš pateiktų pavyzdžių, mokiniai vartoja įvairias teksto junglumo priemones: *also, ich meine...; meines Erachtens...; meiner Ansicht nach...; ich neige zu der Annahme...; kiti pavyzdžiai: aber...; denken Sie nur daran...; ich finde es schlecht...; ich stimme dazu...; deshalb meine ich...; obwohl...; wenn ich darüber spreche...; vor allem muss man sagen...; ich bin überzeugt...; zusammenfassend kann ich behaupten, dass...; aber dadurch...; dennoch kann ich nicht behaupten, dass...; ich finde, dass...; was mich angeht...; zwar denke ich ...; es ist schade, dass...; es herrscht die Meinung vor...; außerdem kann man...; hoffentlich...; trotzdem gibt es...; zum Schluss kann gesagt werden...; vielleicht ist es egal...; dazu kann man noch sagen...; es ist klar, dass...; davon kann man nur träumen...; einfürend möchte ich sagen... ir kt.*

Teksto organizavimo požiūriu mokinių rašiniai šiais metais yra daug geresni negu 2004 metais. Mokiniai yra išmokę pradėti rašinį įvadu, logiškai jungti pastraipas, apibendrinti užbaigdami, pagrįsti savo nuomonę. Tačiau reikia neužmiršti ir kitų rašytinio teksto kūrimo būdų, nes 2006 metais jau reikės atlikti dvi skirtingas rašymo užduotis. Būtina išsianalizuoti užsienio kalbos brandos egzamino programą, nes joje yra kai kurių pakeitimų.

Kalbos taisyklingumas

Žodynas

Vertinant žodyną, dėmesys kreipiamas į žodyno turtingumą ir įvairumą, tinkamą leksikos parinkimą konkrečiai temai. Apibendrinant 2005 metų rašymo darbus galima teigti, kad mokiniai iš esmės vartojo tinkamus ir tikslingus žodžius bei žodžių junginius. Tačiau trūksta įvairovės, žodynas nėra pakankamai turtingas. Kaip mokiniams sekėsi vartoti žodyną, pateikiama statistinėje analizėje esančioje rašymo testo vertinimo lentelėje. 8,25 proc. mokinių už žodyną surinko maksimalų taškų skaičių, o 3,50 proc. mokinių už žodyno netinkamą vartojimą gavo 0 taškų.

Žodyno vartojimo klaidos:

- Netinkamas leksikos vartojimas dažnai trukdė suprasti mintį. Pavyzdžiui:

Wir können viel wo erlernen von es; Er wählen das Medium. Manchmal braucht dann die Brille bringen; Am ofttesten ist das meiner Freunde des Verbringung die Freizeit; Die Menschie, die die Bücher lesen, sind größer auf die Menschie, die ins Kino gehen; Es ist wichtig, dass der Mensch gut sich erfühlt; Venecia schwimmen auf die Straßen die Boten; Die Ferien sind immer wartende Sache; Die Leute alles Jahr arbeite; Einige haben ihre Landen; Das gefällt für die Männer am liebsten; Dort lebten meine bessere Maler; Wenn die Ferien von den Menschen am Strand gmacht werden, kann man ins Theater, in Konzerte gehen.

- Nesuprasta tema turėjo įtakos netinkamam žodyno parinkimui. Pavyzdžiui:

Auf dem verschiedene Lande gibt es viel Ferien. Das sind die Weinachten, das Neujahr, die Ostern, die Valentinstag, die Gedanchtag und auch die Geburtstag. Diese Ferien in jeden Lande sind gefeiert.

Žodyno klaidos rodo, kad mokiniai per mažai dėmesio skiria žodžių mokymuisi arba taiko netinkamas strategijas. Reikia skatinti mokytis ne pavienius žodžius, o kontekste; atkreipti dėmesį į giminingus žodžius, palyginti lietuviškus ir vokiškus išsireiškimus. Pavyzdžiui, lietuviškai sakoma *laivas plaukia*, o vokiškai sakoma *das Schiff fährt*. Lietuvių kalbos įtaka juntama ir kitais atvejais, pavyzdžiui, *und ich will Ferien haben* (ir aš noriu turėti atostogas). *Und* čia pavartotas vietoj vokiečių kalbai tinkamo žodžio *auch*. Ne visada tinkamai sudaromi žodžių vediniai:

Literarisches Leben; Wir wohnen im 21. Tausendjahr (vietoj *Jahrhundert*); *Unterschiedene Romane. Im Dorf sind keine besondere Beschäftigte. Wir planen heiraten. Jeder Mensch hätte die Möglichkeit, geistig und intellektuell vervollzukommen*. Vis dar painiojamas žodžių *ganz* ir *alle, alles* vartojimas (pvz., *alle Welt*). Painiojamos panašiai skambančių žodžių reikšmės (*Ich will sehr viel reisen und allen Welt versuchen*, vietoj *besuchen*, *Es kommt Sommer und ich glaube schon an die Ferien*, vietoj *denke*).

Morfologija

Išanalizavus mokinių darbus pagal šį kriterijų, matyti, kad visiškai taisyklingai gramatinės struktūras vartojo tik 3 proc. mokinių. Kiti daugiau ar mažiau klydo. Kaip rodo statistinė analizė, daugumos mokinių (61,25 proc.) darbuose vyravo paprastos gramatinės struktūros. Mokiniai darė daug gramatinių klaidų, kurios kartais trukdė suprasti tekstą. 5,75 proc. mokinių darbų už morfologiją gavo 0 taškų. Tai vis dėlto nemažai. Gramatikos dalykai daugumai mokinių sudaro daug problemų, nes net ir paprastos taisyklės pamiršamos, kai jas reikia taikyti laisvai kuriamame tekste. Ugdymo procese reikėtų pratinti mokinius, kad jie patys analizuotų savo sukurtus tekstus ir bandytų taisyti gramatinės klaidas. Palyginus 2004 m. ir 2005 m. rezultatus pagal šį kriterijų, matyti, kad jie yra panašūs (2005 metų šiek tiek prastesni): gramatinės formos ir struktūros vartojamos netaisyklingai, tačiau iš esmės jos netrukdo suprasti tekstą.

Pagrindinės gramatinių formų ir struktūrų vartojimo klaidos:

- Vienaskaitos ir daugiskaitos derinimo: *Man kann freuen sich über Natur; Dann werden jeder Mensch lustig und glücklich; Die Menschen war aus dem Urlaub zurückgekommen; Die Alpen ist in Deutschland.*

- Būdvardžių linksniavimo: *Ferien ist sehr gut und nützlich Ding; Am meistens die junge Leute möchten die Ferien am Strand lassen; In einer öffentliche Bad ist eine Tradition, am Samstag zu gehen; Wenn wir gut und interessant Film sehen wollen, sollen wir...*

- Daiktavardžių linksniavimo (dažniausiai dėl to, kad nežino daiktavardžio giminės): *Ganz viele Leute fahren in den Dorf; in den Ausland; Im Ferien fahren viele Leute am Strand; Die Menschen fahren auf dem Lande; Ich möchte mit meine ganze Familie erholen; Ich möchte in die Türkei studieren; Ich will zu meine Oma fahren.*

- Veiksmazodžių asmenavimo: *Am häufigsten fahre meine Familie in Palanga; Einige Kinder treibst Sport;*

- Veiksmazodžių laikų darybos ir vartojimo: *Wir können die Ferien auch im Ausland verbracht wurden; Ich meine, dass die Ferien im Dorf sehr gut verbracht sein; Ich wurde gesagt, dass größer Rolle im jungen Leute Leben auch Verfilmung spielt; Wie ich schon sagte, fuhrte viele Menschen ins Ausland; Es ist traurig, wenn es regnete; Ich wollte mit meine Familie gefahrt.*

- Dalelytės zu vartojimo: *Sie wollen verschiedene Sehenswürdigkeiten zu sehen; Nicht jeder hat die Möglichkeit, so feiern.*

- Veiksmazodžių valdymo: *Ich oft träume über die Ferien, um die Reise; Man braucht nicht über das Geld denken.*

- Prielinksnių vartojimo: *Ich wohne auf dem Strand; Die wichtigste ist die Reise in Italien; Ich bewundere mich über die Toleranz...; Ich werde um meine Eltern bitten, dass sie mir eine Reise schenken; Da gefällt für die Männer am liebsten; Sie wandern unter Europa; Aus Städte des Deutschlands möchte ich Berlin und München besuchen; Meine Familie fahren am Sonntag bei See.*

- Savybinių įvardžių vartojimo: *Wir können seine Ferien nicht nur im Heimat verbringen.*

Sintaksė

Dauguma mokinių darė nemažai sintaksės klaidų arba, norėdami jų išvengti, rašė paprastais vientisiniais sakiniais. Todėl 41 proc. mokinių savo darbuose už sintaksę surinko tik po vieną tašką iš trijų galimų. Net 12,75 proc. gavo 0 taškų. Sintaksės klaidų nedarė 14,75 procentai mokinių.

Daugiausia vyravo žodžių tvarkos klaidos, sudarant sudėtinius sujungiamuosius ir prijungiamuosius sakinius, nors ir paprastuose sakiniuose pasitaikė žodžių tvarkos klaidų.

Žodžių tvarkos tipinių klaidų pavyzdžiai:

Jetzt die Leute haben verschiedene Möglichkeiten; Deshalb wir müssen Bücher lesen; Die Möglichkeit seinen Urlaub im Ausland verbringen ganz groß ist, wenn der Mensch hätte viel Geld; Fast alle Leute möchten reisen nicht nur ins Ausland; Hamburg will ich besuchen, weil es ist neben die Ostsee; Wenn der Mensch liest ein Buch, er muss mit seinem Gehirn viel arbeiten;

Pasitaikė ir tokių klaidų, kai sakinyje praleidžiamas veiksnys arba tarinys, pavyzdžiui:

Im Dorf ist sehr schön; Ich meine, dass die Ferienmöglichkeiten sehr viele sind, brauchen nur große Wunsch haben; Die Reise unsere gute Gesundheit.

Dalis mokinių klaidingai vartojo jungtukus, pavyzdžiui:

Die Leute sollen viel wandern, dass sie um fremde Länder viel erfahren; Jeder Mensch muss die Ferien haben, um kann er reisen; Wann ist es zu heiß, kann man baden gehen.

Rašyba

36 proc. mokinių darbų rašybos klaidų nėra arba jų labai nedaug. Dauguma mokinių (58 proc.) savo rašiniuose darė nemažai rašybos klaidų, kurios kartais net trukdė suprasti tekstą. Dažniausiai pasitaikiusios rašybos klaidos:

– praleistos raidės: *sin; kennengelert; früstücken; interessante; aktuel; selbs; Supe; änlich; Schif; in der Stad; nich; Hauptstad; Juged;*

– vietoj *ß* rašoma *ss* arba atvirkščiai: *heiss; Flüße; laßen; grossen; gross; Stauß*

– kitos: *mussen; wehlen; höhren; Famillien; Ferkehrsmittel; gewesen; Lithauen; dencke; Dorftourismus; mann; plannen; Berlyn; freundlich; touer; Ereignnis; erhohlen; einbischen; Schans; Turisten; Hotells; Glass; Verwante; glücklich, lüstig;*

Daug rašybos klaidų mokiniai padarė dėl neatidumo ir skubėjimo, kitais atvejais nėra išmokę taisyklių. Akivaizdu, kad mokiniai nėra įpratę pasitikrinti ar redaguoti savo tekstą, priešingu atveju jie pastebėtų ir ištaisytų ne tik rašybos, bet ir daug gramatinių klaidų.

IŠVADOS IR PASIŪLYMAI

2005 metų vokiečių kalbos valstybinio brandos egzamino rezultatų kokybinė analizė parodė, kad laikusių egzaminą mokinių vokiečių kalbos mokėjimo lygis yra pakankamas. Mokinių parodyti gebėjimai atitinka vidurinės mokyklos užsienio kalbų bendrąsias programas ir išsilavinimo standartus. Mokiniai geba:

- suprasti įvairaus pobūdžio sakytinius ir rašytinius tekstus;
- kurti rašytinį tekstą atsižvelgiant į komunikacinę rašymo tikslą;
- vartoti tinkamas kalbos raiškos priemones;
- pakankamai taisyklingai vartoti gramatikos formas ir konstrukcijas;
- taikyti rašybos ir skyrybos taisykles.

Mokiniams lengviau sekėsi atlikti uždarojo tipo užduotis, sunkiau – atvirojo tipo. Kartais trūko atidumo ir susikaupimo, nes akivaizdu, kad kai kurių klaidų buvo galima išvengti. Rengiantis vokiečių kalbos brandos egzaminui reikėtų vadovautis visais anksčiau išvardytais dokumentais, o ne vien praėjusių metų egzamino užduotimis.

Mokiniams ir mokytojams rekomenduojama:

Ugdant **sakytinio** ir **rašytinio** teksto supratimo gebėjimus:

- taikyti įvairias darbo su tekstais strategijas ir atlikti kuo įvairesnių tipų užduočių;

- reguliariai lavinti klausymo gebėjimus, atliekant įvairines užduotis prieš klausimą, užduotis klausymo metu ir išklausius tekstą;
- skaityti daug ir įvairių žanrų autentiškų tekstų, stengiantis suprasti tekstą kaip visumą;
- lavinti gebėjimus perfrazuoti teksto autoriaus mintis, apibendrinti, sieti užduoties teiginius su teksto mintimis.

Ugdant **kalbos vartojimo** gebėjimus rekomenduojama:

- analizuoti gramatinių formų ir struktūrų reikšmę kontekste ir aptarti, kokie konteksto aspektai lemia tos ar kitos formos parinkimą;
- lavinti gebėjimus reikšti mintis sakiniiais, mokyti(s) ne atskirus žodžius ar gramatikos formas, o sieti juos su kontekstu ar situacija;
- daugiau dėmesio skirti įvairių tipų transformavimo užduotims;
- daugiau dėmesio skirti atvirojo ir pusiau atviro tipo užduotims (įrašyti į praleistas teksto vietas reikiamos formos tinkamus žodžius, transformuoti žodžio formą ar sakinį ir kt.).

Ugdant **rašytinio teksto kūrimo** gebėjimus rekomenduojama:

- tinkamai planuoti rašymo procesą, o jei yra pateikiamas turinio atskleidimo planas, atkreipti dėmesį į visas plano dalis;
- lavinti gebėjimus logiškai dėstyti mintis, jungti atskiras struktūrines kuriamo teksto dalis;
- tinkamai komponuoti rašomą tekstą;
- plėsti mokinių vokiečių kalbos žodyną, analizuoti gimtosios kalbos įtakos atvejus, nes dažnai dėl to padaromos klaidos parenkant kalbos raiškos priemones;
- taikyti informacines komunikacines technologijas ugdymo procese. Planuojant mokymo rašyti veiklą, galima numatyti tokias užduotis, kurias mokiniai atliktų kompiuteriu. Techninės galimybės leistų redaguoti ir tobulinti rašinį.

Siūlytume pasinaudoti Švietimo plėtotės centro parengta ir išleista knyga „Informacinių komunikacinių technologijų taikymo ugdymo procese galimybės. Rekomendacijos mokytojui“ (Vilnius, 2005).

Užduočių rengėjams reikėtų:

- mažinti uždarytųjų užduočių ir didinti atvirojo ar pusiau atviro tipo užduočių skaičių, nes išvengus spėjimo galimybės, būtų galima objektyviau įvertinti mokinių gebėjimus;
- stengtis parengti egzaminio dalių užduotis taip, kad būtų galima patikrinti kuo platesnį mokinių gebėjimų spektrą;
- tiksliai formuluoti užduotis.